

Amsterdam, 3-01-92

Beste Jan,

Voorplaat

Terwijl ik in de keuken probeerde warm te worden zat ik te denken aan jouw programma, althans wat ik ervan heb gezien, en besloot je een brief te schrijven.

Ik vind dat iedereen die tegen je zegt, "Het is het nog niet helemaal, maar met wat je zegt daar kan je het bijna niet mee oneens zijn, dat is echt allemaal waar," je in de luren legt.

Als iemand zegt, we moeten liever zijn, zegt ook iedereen: Nou de bedoeling was goed hoor

En ik vind het ook eigenlijk niet interessant dat je duidelijk wil maken, dat ik (of wie dan ook) een uitbouter ben, misschien zelfs dat ik me daarover schuldig zou moeten voelen.

Ik vind dat je geen foto's van hongerende Somalische kindertjes kan laten zien. Zelfs niet als ze op de voorpagina van Time staan.

Ik vind het behoorlijk stom dat ik dat niet eerder heb opgemerkt.

Want het is symptomatisch voor wat er naar mijn idee mis is.

Je hebt namelijk geen idee, net zoals ik, wat dat is, zo eruit komen te zien, je kan me niets over honger vertellen (ik ook niet), maar jij staat daar te zwaaien met zo'n foto.

Ik probeerde me voor te stellen hoe ik zou regaren als ik in een theater zat, waar een meneer zwaaide met een foto van mijn uitgemergelde moeder in een concentratiekamp.

Ik zou denk ik weggaan. Of blijven zitten, en het onsmakelijk vinden, ik zou het dom vinden en als ik in een goed humeur was, zou ik tegen mezelf zeggen, de wereld is echt gek geworden.

Het is namelijk zo makkelijk.

Net zo makkelijk als wanneer Nieuw-West een paar schoenen op een hoop gooit en een paar brillen, en hop we hebben het weer over Auschwitz, we zijn weer thuis.

Of anders:

Hoe zou ik het vinden als jij in een theater met een foto van je vrouw (of misschien van jezelf) ging zwaaien in de terminale fase.

De vraag is dus eigenlijk. Waarom Somalië? Waarom echt? En als, waarom dan zo verschrikkelijk expliciet, waarom een drietonner een pakje laten vervoeren, als het ook op de fiets kan, dat werkt toch op de lachspieren.

Misschien beledig ik je nu ontzettend, dat hoop ik niet en ik denk het ook niet.

Alleen mij schieten dingen vaak pas te binnen als ik alleen ben en zo'n avond terug kan denken.

En dan denk ik wel. Waarom heb ik dat toen niet gezegd.

Ik moest denken aan een ^{SP}uitspraak in een verhalenbundel van allemaal Nederlandse schrijvers onder de 30. Daar stond: Onze generatie heeft niets meegemaakt, kijk in Sarajevo fluiten de kogels. En (misschien beledig ik je nu echt) iets van die naïviteit, van die ondoordachtetheit van die uitspraak, zit ook in jouw programma.

Waarom Somalië? Waarom jij? Over Somalië?

En luister, de link tussen herstellen en restore hope, begrijpen wij (ik) zo uit die beelden, de link tussen de clip van Michael Jackson en herstellen is me duidelijk, daar zijn niet al die woorden voor nodig. En overigens, waarom Michael Jackson een gebleekte n noemen. Jij zei: Feiten, feiten, geen commentaar.

Ik zeg het je na.

Zo min mogelijk commentaar, alleen als het geniaal is, dan commentaar.

~~Handwritten signature~~

En dan, ik vind theater is theater. Ik bedoel, je uitnodiging wekt de suggestie van theater. Dat is ook logisch, want jij staat voor theater. Er zijn miljoenen soorten van tafels, maar als we over een tafel spreken, spreken we ook over een tafel en niet over een gieter.

Ik vind dat je de uitdrukking, het mag geen theater worden of geen programma, te vaak als een excuus gebruikt.

Er staat in Somalië of in Bosnië niet echt iets wezenlijks voor jou (en voor mij) op het spel. Elke poging het omgekeerde te beweren zal leiden tot een moeizaam en gekunsteld gedrocht van redeneringen.

Alles wat jij zegt daarover, zal dus voor jou ongevaarlijk zijn.
En dus weinig interessant om naar te luisteren.

Maar dat geef je zelf al aan. Gisteren. Je weet zelf niet waarom je het moet zeggen. Jouw tekst. In jouw programma. Jouw keuze. En jij roept maar dat je niet wat je moet zeggen.

Het ergste zou zijn dat het een programma wordt over een kunstenaar die veertig is, wel een geriefelijk leven heeft, en niet meer zo goed ~~het~~ ^{was} waarover hij kunst moet maken, en daarom maar Somalië uit de kast haalt.

Somalië, in de schiet-of-ik-huil variant in Ritsema's theater van de traan.
(Nu ben je voorgoed kwaad op me.)

Ik zeg niet dat het dat is, maar het kan het worden.

Laat dus wat je zegt over en voor anderen, ook voor jezelf gelden.

Houd het dicht bij huis, houd het simpel, (over genezen? oké dan over genezen).

En als ik nog even Jan Ritsema mag citeren:

"Je doet heftig, de ene keer, dan weer moralistisch, beide zijn hetzelfde, beide gaan over te grootheden. (...) het is niet duidelijk of te duidelijk wat je wilt zeggen.

Het is niet vrij, niet eigen, niet hoogst eigen, want dat kost tijd, tijd om te verbeteren, tijd om te slijpen, zo helder als glas willen zijn.

Je doet heftig, maar je bent bang. Laat het daar dan over gaan. Je denkt dat je het over grote dingen moet hebben. Dat is onjuist gedacht."

Dit en nog een paar andere dingen schreef Jan Ritsema naar aanleiding van mijn prozastukje, ik was geen Duitser, nu twee jaar geleden.

Is het hondsbrutaal als ik datzelfde nu aan Jan Ritsema terugschrijf naar aanleiding van zijn programma "Alleen helden herstellen", zoals ik dat zag op zaterdag 2 januari 1992?

Misschien ben ik morgenavond overtuigd. Misschien zou ik morgen door de grond willen zakken, omdat ik dit aan jou heb geschreven. Ik hoop het. Ik hoop het echt.

En ik heb in ieder geval alle vertrouwen dat je niet afgaat.

(Hoewel ik wel denk dat het een vlucht zal blijven, maar ook vluchten kunnen interessant zijn om naar te kijken.)

Hartelijke groeten,

Arnon

*De brief legt precies de vinger op de zere plek.
Dit zou moeten gaan over onthullen, niet over bloemen, niet wegkruipen
onthullen, precies zijn, en ik verbaas. En ik verbaas*